

מיכתבים

נכון שחיים נחמן ביאליק, מנדלי מוכר ספרים, אחד העם וכו' היו אנשי אודסה, אבל המאירי? הוא היה איש בודפשט שעל גדות הרנובה ולא איש אודסה שלשפת הים השחור. אולי, אולי, עבר המאירי, שנפל, כקצין קרבי אוסטרי במלחמת העולם הראשונה, בשבי הרר סים, בדרך למחנההשבוים, את אודסה, אבל בזה נגמר הקשר שלו למקום.

עולם קטן

עוד על חברות אודסה, אבל אחרת ("דף חדש", העולם הזה 15.6.88).

כפי שכתב קורא, במיכתב להעולם הזה, לפני שבועות מספר, תמיד אפשר ללמוד משהו חדש מקריאה בהעולם הזה.

אני מודה כי מעולם לא שמעתי על חברות הסופרים והמשוררים שכונתה חברות אודסה, כנראה נכזות מגוריהם בעיר-הנמל האוקראינית. וזה למרות שאני עצמי השתייכתי לפני איזה 20 שנה לחברות אודסה (כאנגלית: די אודסה גרופ).

אבל זאת היתה חברות אודסה שונה, שאנחנו, שני תריסרי אקדמאים יהודיים, יסדנו בעיר-הנפט הטכסאסית אודסה.

כן, יש עוד עיר בשם זה — בארצות-הברית (כ-100 אלף תושבים ובתי-זיקוק רבים לנפט).

אנחנו, חברות אודסה האמריקאית, התחברנו אז למטרה אחת — לעלות ארצה. מה שבאמת עשינו. ג'ק גולדברג, רעונה

אין פחיות בהיכל

על תגובה למישחק-כדורסל ("מיל" חמה לנצח", "בפנוכו", העולם הזה 25.5.88).

קראתי את הכתבה של ציפי שחרור, שבה שיחורה את חוויותיה ממישחק הרדבי בכדורסל בין מכבי תל-אביב להפועל תל-אביב ביד-אליה. לא ידעתי שהגברת היא גזענית ("שחורים ניצחו שחורים") ולא שיערתי בנפשי שאני נמנה על מאוונים כפומבי.

וחוץ מזה, לידיעתכם, ישבתי באותו שער שבו ישבה הגברת שחרור ואינני מבין מאיפה היא המציאה את זריקת הפחיות, שהרי אין מוכרים פחיות-משקה בהיכל-הספורט וגם בכניסה מונעים הכנסת פחיות. **יצחק לזרוביץ**, הרצליה

כתובת המערכת

קוראים המבקשים לכתוב למערכת העולם הזה מבקשים לדייק בכתובת המערכת: רחוב גוררון 3, תל-אביב, מיקוד: 63458.

בשעת הצורך ניתן גם לפנות בט"ל פון— 232262 (03), בפקסימיליה — 245242*3*972. מנוי 2009, ובטלסקר — RMYM IL 341667.

על החי"ת ועל העין

יש סיבות טובות מדוע שיר בשם זה היה באחרונה ללהיט ולא רק בזכות הזמרים המבצעים אותו. לעיתים קרובות איהקפדה על מיבטא נכון מביאה לתוצר את בלתי-צפויות לגמרי, כפי שאפשר היה ללמוד מן הרווח בגליון העולם הזה שהופיע השבוע לפני 25 שנה:

● עם מינויו מחדש של זלמן ארן לשר-החינוך נזכרו יידידים במעשה ש" היה בשנים הראשונות של המדינה, כא- שר ארן הופיע בנואס-בחירות למען מפא"י.

ארן מתח אותו נאום בסידרת שא" לות: "מי אחראי להקמת המדינה?" תשובת הקהל: "מפא"י!"

ארן המשך: "מי אחראי לביטחון?" תשובת הקהל: "מפא"י!"

ואז המשך ארן ושאל: "ומי היה אח- ראוי להעמלה?"

רק שבמיבטאו הרוסי של ארן זה נשמע כמו "מי אחראי להאפלה?" והניע אחד מן הקהל לשאוג: "המישמר האזרחי!"

(המשך מעמוד 3)
אומרת "לא כולל מע"מ", כאילו מע"מ זה אינו כסף.

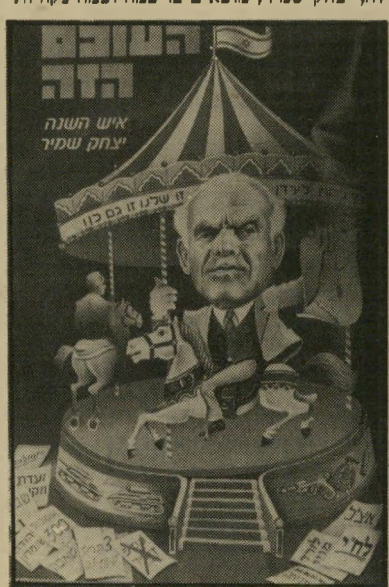
מע"מ זה כסף ועוד איך (15% ממחיר הקרן למי ששכח עובדה זאת). אז כאשר מציעים לילה במי לון, שלא יכתבו 100 שקל ובאותיות קטנות "לא כולל מע"מ", שיכתבו 115 שקל (כי זה מה שאש"לם, בסופו של דבר) וכאשר מציעים מכונית במיבצע, הרי היא איננה עולה 25 אלף ש"ח, כפי שמתרועה המודעה באותיות-ענק (ומוסיפה כאות- יות קטנות "לא כולל מע"מ"), אלא 28,750 ש"ח וכו' וכו'.

כמו בנושא הקודם, מן הראוי שגם בנושא זה יתן המחוקק דעתו על כך, ויקבע שיש להציג מחיר מלא, כולל מע"מ. **אפי ביגמן**, רמת-גן

כשטות-הליכות

על אחד מכינויי-המחתרת של יצחק שמיר ("שם כחלוס-חיים"... העולם הזה 15.6.88).

אפילו מתנגדיו המושבעים של ראש-המש"ל, יצחק שמיר, מוצאים בו כמה וכמה נקודות-

איש-השנה תשמ"ז
לא בידוד. לא בן-קדם

זכות. אפילו העולם הזה. הרי הוא כהר בו לאיש-השנה (תשמ"ז).

לדעתי, אחת התכונות המשובחות שבהן נתב"ר יצחק שמיר היא פשטות-הליכות. ונראה שאין זה רבר חרש לגביו. כפי שמספר לנו שלמה שבא (בדף חדש) העריף שמיר לקרוא לעצמו, בעת היותו איש מחתרת לח", בכינוי פשוט, לא מפוצץ ולא יומרני — חימוכיק.

וזה שעה שבאותם ימים בחר לעצמו מנחם בגין את הכינוי בן-דוד, בעל הגוון המשיחי, ומשה שרתוק את בן-קדם, בעל הגוון הרומאנטי.

דוד בר, חיפה

נוץ למרחלת

על הגדרה בלתי-סיבירה ("רחל המר" חלת", העולם הזה 15.6.88).

דבר משונה קרה להעולם הזה בדרך לחשיפת פרשת משולש ההומאים בחוף תל-אביב: המוסי קאי, המלונאי ומחלקה-הכסאות.

ציוין שם במפורש והייתי אומרת, כמעט בהכי-טלה, כי הגבר המבוקש במשולש, מחלקה-הכסאות, היה "בחור ערבי".

סליחה על השאלה הנרושה, אך המתבקשת: ואם הבחור היה "בחור חוסיש-יער" או "בחור בעל מיבטא אידישאי" או סתם "בחור ג'ינג'י", היתה רחל מציינת זאת? **טליה רוזן**, תל-אביב

אבינודור איש בודפשט

על השתייכותו של סופר לנבחרת ספרותית ("דף חדש", העולם הזה 15.6.88).

לפי העיקרון של תפסת מרובה, לא תפסת, שגתה חגית טור, כאשר הכלילה, בכתבה על גני דורין, הצייר יוצא אודסה, בקבוצת הסופרים העבריים של ראשית המאה, שנודעה כתבורת אודסה את אביגדור (השניעון הנודל) המאירי.

להשפיע על התנהגות החברה הישראלית ומעשי המדינה הישראלית. בכך רצינו. לשם כך עמלנו.

להרים מיגבעת

מדרי טעם אני נשאל, בשיחות-חולין וגם בכינוסים אקדמיים: כיצד משפיע העיתון? איך מודדים את הצלחתו אחרי עשרות שנים של פעולה?

יש אמת-מידה פשוטה: הכמות. העיתון מופץ בכך-זכך עותקים, הוא מרוויח כרוזכך שקלים.

אולם זוהי אמת-מידה כוזבת. יש בעולם עיתונים שיש להם תפוצת-ענק ורווחי-ענק, ושהשפעתם על קוראיהם היא אפסית. מעולם לא הגו רעיון, מעולם לא ביטאו עמדה רצינית, מעולם לא עוררו בקוראיהם מחשבה כלשהי.

היו בעולם עיתונים קטנים, כמעט בלתי-ירדעים, שהיתה להם השפעה עמוקה ובתקיימא, והם מוזכרים בסיפריה-ההיסטוריה.

הצלחה כזאת אינה ניתנת למדידה בנקל. דרושי פרספקטיבה של זמן כרי להעריך אותה. השפעת העולם הזה קשה עוד יותר למדידה. ראשית, מפני שהיא משתרעת על שטחים רבים כל-כך. הטפנו לדיעות יוצאות-דופן בתחומים רבים: יחסי מדינה-אזרח, יחסי דת-מדינה, יחסי אשכנזים-מזרחיים, יחסי גברים-נשים, יחסי רוב-מיעוט, יחסי ישראל-פלסטינים. ברגע זה פועלים בורה המדינית כמה מילגות ותנועות חוץ-פרלמנטריות שהשקפותיהן עוצבו באופן מכריע על-ידי אנשים שתוכנו על ביכרי העולם הזה מאז שחר נעוריהם, והמתנסאות את רעיונותיהן, כל אחת בסגנונה שלה.

קשה למדוד את השפעת העולם הזה, מפני שזאת היתה השפעה "מחתרתית". הרבה נערים ונערות קראו את העולם הזה בבית-הספר "מתחת לשולחן". הרבה אנשי-צמרת בימי-שיל-טנו של ריד ברנזווין, וגם אחרי-כן, קראו את העולם הזה בחשאי. שבועון זה עורר תמיד רגשות עזים של שינאה ותתנגדות, דווקא בשל הטפנו לרעיונות יוצאי-דופן, ותופעה זו נמשכת עד היום. משום כך קשה עוד יותר להודות בהשפעתו.

לכן אני ממשיך לשבת בשורה הראשונה ולהרים מדי פעם את המיגבעת. אני רואה על הבימה מכרים ותיקים כשפע — בנינים הרבה מכרים שאני זוכר כדיוק מתי נולדו וכיצד.

אלפיים גליונות

לפני שבועיים עברנו על פני סימך-דך קטן. אילו היינו אחד מאותם מוסדות העורכים תגיגה בכל הודמנתו, זאת היתה הודמנת טובה. כאשר חברי ואני קיבלנו ליידינו את העולם הזה, הוצאנו את הגליון הראשון שלנו, שנשא את המיספר 651. עד לאותו שבוע, באפריל 1950, הספיק מייסד השבועון, אורי קיסרי, להוציא לאור 650 גליונות.

הגליון מס' 2651 של העולם הזה, שהופיע לפני שבוע, פתח על כן את האלף השלישי של גליונות העולם הזה.

2000 גליונות, שבכל אחד מהם הושקעו כל מחשבותינו ומאמצינו, שבהם התלבטנו מה לשים על השער, מה להבליט בגליון, מה לחקור, מה לסקר.

כמו בגליון זה.

האם לא לזה בדיוק קיווינו כוודאי. הרי לכך מתכוונת המליצה "לעשות נפשות".

או מה אם בעל-הרעיונות האלה שוכחים לציין כי לא להם זכות-ראשונים? אולי יש בזה עוול קטן, אבל אין זה חשוב.

יתכן שהם פועלים מתוך תוסילב. לא-אחת זה קרה לאדם: הוא קורא מאמר, מתרשם מן הרעיונות הכלולים בו, ושוכח את כל העניין. אחרי ומקמה הוא חושב על נושא זה, ואותם הרעיונות עולים מתוך תהייה-כרה שלו. הפעם הם נראים לו כאילו הגה אותם ברגע זה.

כאשר הרעיונות האלה מופיעים עתה במקור מות רבים ובפי רבים, הרי זה ניצחון אמיתי. משמח שהם נקלטו בציבור, ושהם עתידים

מספרים על אוסקאר ויילר שהלך פעם להצגת-יכנורה של מחזה, שנכתב בידי סופר אחר. הוא ישב בשורה הראשונה, כשהוא חובש מיגבעת. מדי פעם הרים את המיגבעת והחזירה לראשו. "מה פשר ההתנהגות הזאת?" שאל אותו אחד המבקרים בשעת ההפסקה.

"אני אדם מנומס", השיב ויילר. "חינכו אותי להרים את הכובע בכל פעם כשאני פוגש מכר ותיק".

לידה מחדש

אני חש לעיתים קרובות כמו ויילר. אני קורא מאמר בעיתון, ונתקל ברעיונות שגובשו לפני שנים בשבועון זה. כעל-האמאר הגה זה עתה רעיון להוכיח זאת. הוא מעמיד פנים כאילו אני רואה בטלויזיו: הוגה-רעיונות חשוב, בעל מעמד ויוקרה. נראה כי תוך מאבק עם עצמו, כמלאכה קשה, הוא מוליד זה עתה רעיון חדש. אבל אותו רעיון פורסם בהרחבה מעל עמודי שבועון זה, לפני הרבה שנים.

אני קורא כי ח"כ פלוני מציע לכנסת הצעת-חוק חדשה, ומלווה זאת במסע נרחב של יחסי-ציבור. אין הוא טורח להוכיח כי הצעתו את אותה הנצעה כנסת לפני 20 שנה.

וכן הלאה.

אני מודה שמדי פעם אני מתרגז כשזה קורה. מה גם שלעיתים קרובות הרעיונות הגדונים היו בשעתו יוצאי-דופן, בלתי-פופולריים ונוגדים את הורם. שילמנו מחיר כבד על העזתנו להגות רעיונות כאלה ולפרסמם. עוררנו על עצמנו את שינאת הרבים. זכינו בנקיטות של השמצות.

והנה, אחרי שנים, אחרי שהכשרנו את הקרקע, בא מישהו אחר ומשמיע את אותם הדברים, כשהוא מקשה לזכות לא רק בזכות-ראשונים, אלא גם בכתר של הוגה-רעיונות נועז ומקורי. האם לא היה נאה להזכיר מי הגו ברעיונות אלה כראשונה?

זרע נקלט

אבל זהו רק התגובה הראשונה. התגובה השנייה היא הפוכה.

התגובה השנייה אומרת: יופי הצלחנו! הרי לא השמענו את הרעיונות, ולא הצענו את ההצעות, כדי שיכניסו אותנו לפנתיאון של גדולי-האומה. עשינו זאת מפני שהאמנו שאלה הם רעיונות נכונים. רצינו לשכנע בהם את הבריות. קיוונו שהגיון הרברים ייקלט, וכי הרעיונות האלה ייושמו על-ידי המדינה.

והנה זה קורה. הורע שרוענו נקלט בקרקע המחשבתית של אחרים. אחרי ומימה הם נובטים ומניבים פרי.

האם לא לזה בדיוק קיווינו כוודאי. הרי לכך מתכוונת המליצה "לעשות נפשות".

או מה אם בעל-הרעיונות האלה שוכחים לציין כי לא להם זכות-ראשונים? אולי יש בזה עוול קטן, אבל אין זה חשוב.

יתכן שהם פועלים מתוך תוסילב. לא-אחת זה קרה לאדם: הוא קורא מאמר, מתרשם מן הרעיונות הכלולים בו, ושוכח את כל העניין. אחרי ומקמה הוא חושב על נושא זה, ואותם הרעיונות עולים מתוך תהייה-כרה שלו. הפעם הם נראים לו כאילו הגה אותם ברגע זה.

כאשר הרעיונות האלה מופיעים עתה במקור מות רבים ובפי רבים, הרי זה ניצחון אמיתי. משמח שהם נקלטו בציבור, ושהם עתידים

